

Maantje

Over het boek

Auteur: Sjoerd Kuiper

Illustrator: Alice Hoogstad

Uitgeverij: Hoogland & Van Klaveren

Jaar van uitgave: 2020

Over de makers

Sjoerd Kuiper werd op 6 maart 1952 geboren in Amsterdam. Zijn eerste publicatie was een gedicht, hij was toen nog maar zestien jaar. Inmiddels verschenen bundels met verhalen en gedichten voor volwassenen, maar hij werd vooral bekend van zijn werk voor kinderen. Hij schreef meer dan vijftig kinderboeken. Zijn meest bekende boeken zijn misschien wel de boeken van Robin zoals 'Robin en Suze', 'Robin en God',... maar zeker ook 'Het zakmes' waarvan een serie en een film werden gemaakt, 'Hotel de grote L', 'Bizar' en 'De duik'.

Sjoerd Kuiper won verschillende prijzen: Zilveren Griffels, een Gouden Griffel, een nominatie voor de Woutertje Pieterseprijs,... In 2021 won hij de driejaarlijkse Theo Thijssenprijs voor kinder- en jeugdliteratuur voor zijn hele oeuvre.

Bronnen: www.sjoerdkuiper.com

Alice Hoogstad (1957) studeerde grafiek en schilderen aan de Academie voor Beeldende kunsten in Rotterdam. Sinds 1987 illustreert ze vooral kinderboeken zoals 'Polleke' van Guus Kuijer, 'Samen op het eiland Zeekraai' van Astrid Lindgren, maar ook boeken van Tjibbe Veldkamp, Rindert Kromhout,... Ze maakt ook eigen kinderboeken zoals 'Monsterboek' en 'Mama is een ooeivaar'.

Bronnen: www.letterenfonds.nl

1. VOORAF

'Maantje' is prima geschikt om met kinderen van groep 2 aan de slag te gaan. Het boek sluit aan bij hun leefwereld en fantasie. Het boek beschikt ook over een rijke taal en woordenschat. In de boeken die de kinderen op deze leeftijd zelf lezen ontbreekt die rijke taal soms omdat er vooral naar het leestechische aspect wordt gekeken. Als we van kinderen goede lezers willen maken, is degelijk literatuuronderwijs met rijke verhalen belangrijk. Een boek zoals 'Maantje' past hier precies in. Maar voor heel wat kinderen zal het boek nog te moeilijk zijn om helemaal zelf te lezen.

Voor je aan dit boek begint, denk je als begeleider best even na hoe je dit gaat aanpakken. Enkele vragen die je je hierbij kan stellen:

- Ga je dit dikke boek voorlezen aan de kinderen? Blijft er dan nog voldoende tijd over om samen met de juryleden met het boek aan de slag te gaan?
- Welke alternatieven zijn er? Afhankelijk van jouw situatie kan je zelf mogelijkheden bedenken.
 - » Kan je als bibliotheekmedewerker leerkrachten op school motiveren om dit boek in de klas voor te lezen? Zo hebben alle kinderen uit de klas er wat aan en zijn er misschien (nog) meer kinderen gemotiveerd om lid te worden van de Leesjury.

- » Kan je de ouders van de juryleden vragen om het boek voor te lezen?
- » Kan je aan de voorlezers vragen om tijdens het voorlezen stimulerende vragen te stellen zodat de juryleden tijdens het lezen betrokken blijven bij het boek?
- » Kan je het bespreken van dit boek spreiden over twee sessies zodat je eerst een intro geeft, de lezers het boek thuis of in de klas voorgelezen krijgen en je in een tweede sessie verder gaat met de verwerking?

2. VOOR HET LEZEN

2.1 Omslag

Laat de voorkant van het boek aan de kinderen zien.

- Wat zien jullie op de tekening aan de voorkant? (kooien waarin eegeltjes zitten en een kooi met een eekhoorn, een meisje dat haar arm uitsteekt naar het kooitje met de eekhoorn)
- Wie van jullie heeft er thuis een huisdier? Zit dit huisdier in een kooi?
- Wie van jullie heeft er al eens een egel in een kooi gezien? En een eekhoorn?
- Waar leven egels en eekhoorns meestal? (bos, bomen, tuin met bomen of struikgewas, park,...)
- Vertel eens, hebben jullie een idee waarom egels en een eekhoorn in een kooi zijn getekend? (Laat de kinderen fantaseren, alle antwoorden zijn goed)
- Hoe kijkt het meisje naar de kooi met de eekhoorn? (Laat de kinderen de blik van het meisje beschrijven)
- Vraag de juryleden om de titel te lezen ('Maantje').
- Wat zou deze titel willen zeggen? Vind je dat deze titel past bij de voorkant? (De kinderen zullen de titel waarschijnlijk associëren met de maan en niet meteen een link zien met de tekening. Vertel hen dat we op het einde van het verhaal gaan kijken of we de titel nu beter begrijpen. Misschien heeft een kind dit boek al gelezen en kan dit kind de link wel aangeven. Dat is dan ook helemaal goed.)
- Welke kleuren worden er gebruikt op de cover?
- Wat vind je van de cover? (Laat de kinderen hun mening geven en vraag hen ook naar argumenten: wat maakt dat je dit (niet) mooi vindt,... Vertel de kinderen ook dat ze sommige dingen van de cover misschien mooi/ goed gevonden/origineel vinden en andere dingen helemaal niet. Zo stimuleer je hen in het geven van een genuanceerd antwoord.

3. TIJDENS HET LEZEN

Lees het boek voor aan de juryleden terwijl je de prenten laat zien.

Je kan tijdens het lezen stilstaan bij het verhaal aan de hand van een aantal vragen. Deze vragen kunnen betrekking hebben op de taal, de illustraties, de inhoud,... Je kan deze vragen ook na het lezen stellen als de kinderen het boek thuis hebben gelezen. We geven hier enkele voorbeelden:

- p. 7: 'Papa vindt iets engs. Het was zielig voor papa dat hij het vond.' Leg bij het voorlezen de klemtoon op 'hij'. Vertel de kinderen dat de schrijver hij schuin heeft gedrukt. Hiermee wil de schrijver aan de lezers laten weten dat je de klemtoon op hij moet leggen bij het lezen.
 - Vraag de kinderen waarom de schrijver dat zou doen. Waarom zou het zielig kunnen zijn voor papa dat hij het vond (Laat de kinderen hierover nadenken).
 - Wat zou papa hebben gevonden? (Laat de kinderen hierover fantaseren)
 - In de volgende zin staat 'want papa houdt niet van dieren'. Weten jullie nu wat papa heeft gevonden? (een dier)
- p. 12: Stel de volgende vragen aan de juryleden.
 - Wie zijn de belangrijkste personages in dit hoofdstuk? (Maantje, mama, papa, de eekhoorn). Kopieer vooraf de illustratie op p. 14 en voorzie vijf lege woordkaarten. Laat de kinderen per woordkaart de naam van een hoofdpersonage schrijven (Maantje, mama, papa, Eek) en laat hen de woordkaarten bij het juiste personage hangen. De vijfde woordkaart heb je pas later nodig.

- Kan je de titel van dit boek nog herinneren? Wie kan er vertellen waarom het boek 'Maantje' heet. (Het boek gaat over Maantje, Maantje is de naam van het hoofdpersonage)
- Is 'Maantje' haar echte naam? (neen)
- Hoe heet 'Maantje' echt? (Amani)
- Vraag de kinderen wie van hen er wel anders wordt genoemd dan hij/zij eigenlijk heet. Dit kan een koosnaampje zijn maar het kan ook zijn dat iedereen je gewoon met je kortere naam aanspreekt.
 - Voorbeeld van een koosnaampje liefje, schatje, moppie,...
 - Voorbeeld van een kortere naam Anne in plaats van Anna-Laura of Mo in plaats van Mohammed
- p. 26: Lees voor tot en met 'Je bent gek!' zegt Maantje.
Mama heeft het verhaal 'Het meisje met de zwavelstokjes' aan de eekhoorn verteld. Vertel de juryleden dat dit een bekend sprookje is. Stel de juryleden de volgende vragen:
 - Wie kent er nog andere sprookjes? Vraag de juryleden of iemand dit verhaaltje kort wil navertellen.
 - Vindt Maantje het leuk dat mama dit verhaal aan Eek heeft verteld? (Neen, 'Je bent gek!' zegt Maantje tegen mama.)
 - Vraag de juryleden waarom Maantje het niet leuk vindt dat mama dit verhaal heeft verteld? (Maantje stelt zich in dit sprookje geen meisje voor maar een eekhoorn. Het meisje in het sprookje gaat dood van de kou, voor Maantje lijkt het nu net of Eek ook eenzaam zal sterven.)
- p. 34: Maantje heeft een nieuwe naam voor Eek bedacht. Hoe heet hij nu? (Dori). Laat een kind 'Dori' schrijven op de vijfde kaart en hang die mee op de tekening.
- p. 41: Lees voor tot en met "Toen ik een paar dagen oud was, kon ik al een paar weken lezen," zegt papa.'
Laat de juryleden nadenken over deze zin.
 - Wat vind je van deze zin? (Laat de juryleden hun mening geven. Misschien vinden sommige kinderen het een gewone zin, andere juryleden vinden de zin misschien raar of merken op dat er iets niet aan klopt. Laat hen dan uitleggen wat er niet klopt.)
 - Waarom zou papa dit zeggen? Laat hen hierover nadenken.
- p. 43:
 - Wat heeft Maantje in dit hoofdstuk gedaan voor Dori? (een verhaal geschreven dat de verzorgers bij Egels & Zo kunnen voorlezen)
 - Wat voor soort verhaal schreef Maantje? (sprookje)
 - Hoe weet je dat? (Het begint met 'er was eens', het kan niet echt gebeuren, er komen prinses en prinsessen in voor,...
 - Waarom zou Maantje dit doen? (Ze mist Dori en wil dat Dori het gezellig heeft. Ze wil van op afstand nog steeds goed voor Dori zorgen.)
- p. 62: 'Ze snapt niet dat ze Dori af en toe bijna vergeten was toen ze bij oma was.'
→ Vraag de juryleden of ze dit ook al eens hebben meegemaakt. Vergeten ze soms ook wel eens iets dat heel belangrijk voor hen was als ze op een andere plaats zijn. Je kan een voorbeeld van jezelf geven ter illustratie en de kinderen vervolgens uitnodigen om zelf een voorbeeld te geven.
- p. 65: 'Ze is zo blij dat ze dit mag zien en zo verdrietig dat ze dit moet zien.'
→ Vraag aan de juryleden wat deze zin zou willen zeggen. Bespreek met hen de dualiteit in deze zin.
→ Snappen de juryleden dat Maantje zich zo voelt? Juryleden die willen kunnen kort over een gelijkaardige situatie die ze meemaakten vertellen. Als dit een moeilijke opdracht blijkt de zijn voor de juryleden kan je eerst een voorbeeld van jezelf geven ter illustratie. Toch kan het ook waardevol zijn om hen eerst zelf te laten nadenken om te vermijden dat al hun voorbeelden op jouw voorbeeld lijken.

4. NA HET LEZEN

4.1 Omslag

Bekijk met de juryleden opnieuw de buitenkant van het boek. Plooi het boek helemaal open zodat de kinderen zowel de voor- als de achterkant kunnen zien. Stel hierbij de volgende vragen:

- Wat zie je op de flap?
- Wat begrijp je nu van de flap dat je voor het lezen van het boek niet begreep? (waarom egels en een eekhoorn in een kooi zitten, waarom de titel van het boek 'Maantje' is,...)
- Als ze het zelf niet vertellen, vraag hen dan ook waarom er op de achterkant een eekhoorn uit het kooitje springt (hij gaat de wijde wereld in).

Bespreek met de kinderen dat ze dit nu pas echt begrijpen omdat ze het hele boek hebben gelezen.

Voor het lezen hebben de kinderen hun mening gegeven over de cover. Stel de kinderen de volgende vragen:

- Weet je nog wat je in het begin van het boek over het omslag vond? Is je mening hetzelfde gebleven of is die veranderd? Waardoor is die veranderd?

4.2 Verhaal

Aan de hand van inlevingsvragen, interpretatievragen, beoordelingsvragen denken de juryleden na over het boek.

- Zou je dit verhaal zelf willen meemaken? Waarom wel/niet?
- Doet één van de personages je denken aan het gedrag van iemand die je kent? (bijvoorbeeld aan mezelf want ik zou ook zo voor gevonden dieren zorgen, aan mijn mama want die is ook heel bang voor dieren, aan mijn opa want die kan ook heel goed verhalen vertellen en daar word ik rustig van...)
- Wat vind je van het einde van het boek? Stel dat jij de schrijver was, hoe zou jij het verhaal laten eindigen. Laat de juryleden in duo een ander einde verzinnen. De juryleden die dit wensen, kunnen daarna hun einde vertellen aan de hele groep.
- Wat vind je van de tekeningen in het boek? Passen ze bij het verhaal? Zou je iets veranderen als jij de tekenaar was van het boek?

4.3 Evaluatie

Jij werkt in de bibliotheek. Er komt een man naar je toe. Hij vertelt je dat hij leraar is in het eerste leerjaar en dat hij op zoek is naar een goed boek om voor te lezen. Waarom zouden jullie dit boek aanraden, waarom niet? Wat zou jij tegen de leraar zeggen? Laat de kinderen dit in duo bedenken. Benadruk wel dat beide leden van het duo er niet hetzelfde over hoeven te denken. Door in duo te werken, leren de juryleden om nieuwsgierig te zijn naar de belevingen en interpretaties van andere lezers en leren ze dat niet iedereen hetzelfde denkt over een boek.

4.4 Kooien maken van een schoendoos

MATERIAAL

-
- schoendoos (zonder deksel) of
 - wol of garen
 - naald
 - perforator, schaar of scherp voorwerp om gaatjes in de doos te maken
 - klei
 - boeken met foto's van dieren
-

- Vertel de juryleden dat ze kooien gaan maken zoals op het omslag van het boek. Laat hen naar het omslag kijken en beschrijven hoe de kooien eruit zien (de verschillende vlakken hebben verschillende kleuren, het gaat om redelijk matte kleuren, er is een kant open waar de tralies zijn,...)
- Maak gaatjes in de randen van de open kant van de schoendoos. Hierlangs wordt daarna de wol gespannen voor de tralies. Je kan ook kruisjes zetten en de juryleden op deze plaatsen met de perforator een gaatje laten maken.
- Laat de kinderen de buitenkant van hun schoendoos schilderen.
- Laat de juryleden, terwijl de schoendoos opdroogt, een dier maken in klei dat in hun schoendoos past. Laat hen vooraf nadenken over de grootte: niet te klein want dan zie je het dier niet zitten, niet te groot want dan past het dier er niet in. Zorg voor foto's van dieren of dierenboeken met foto's zodat de juryleden kunnen kijken tijdens het kleien. Wie wil, kan natuurlijk ook een fantasiedier maken!

- Laat de juryleden tralies maken door de gaatjes met wol te verbinden. Zorg voor een beetje speling (draden niet te hard aanspannen) zodat je het dier in klei daarna nog door de tralies kan steken als het is opgedroogd.
- Stel de kooien tentoon in de bibliotheek of in de klas. Zet het boek ernaast. Zo doe je tegelijkertijd aan boekpromotie.

4.5 Kooien maken van karton

MATERIAAL

-
- karton waar je aan de boven- en onderkant met een perforator gaatjes in maakt
 - wol of garen
 - eventueel een naald
 - boeken met foto's van dieren
 - stiften, kleurpotloden, wasco's, verf,...
-

- Vertel de juryleden dat ze op karton een kooi gaan maken zoals op het omslag van het boek.
- Maak gaatjes aan de boven- en onderkant van het karton. Hierlangs wordt daarna de wol gespannen voor de tralies. Je kan kruisjes zetten en de juryleden op deze plaatsen met de perforator een gaatje laten maken.
- Laat de juryleden op het karton een dier tekenen. Wie er nood aan heeft, kan in dierenboeken gaan kijken. Laat hen dit dier inkleuren met stiften, kleurpotloden, wasco's of verf.
- Laat de juryleden tralies maken door de gaatjes met wol te verbinden.
- Stel de werken tentoon in de bibliotheek of in de klas. Zet het boek ernaast. Zo doe je tegelijkertijd aan boekpromotie.

4.6 Schrijf- of tekenopdracht

MATERIAAL

-
- bijlage 1_mail en bijlage 2_mail_tekeningen
 - potlood of balpen
-

Om deze opdracht te maken, verwachten we dat de kinderen kunnen schrijven.

Maantje schrijft verhalen voor Dori. Laat de juryleden zich inleven.

- Welk dier zouden de juryleden het liefst vinden?
- Schrijf een sprookje om je dier gerust te stellen in het opvangcentrum. Variant: vertel de juryleden dat je dier heel veel van prenten houdt en dat je daarom je verhaal als een klein stripverhaal vertelt/tekent. Hier hoeven geen woorden bij te staan.
- Vraag de juryleden hoe je sprookjes kan herkennen: begint met 'Er was eens...', er komen figuren in voor die niet bestaan zoals draken, elfjes, heksen...)
- De juryleden noteren voor wie de mail is bestemd (naam van hun dier, wat het onderwerp van hun mail is en hun eigen naam (of namen als je de juryleden in duo laat werken)
- De juryleden schrijven / tekenen een sprookje of een verhaal voor hun dier.
- Je kan deze opdracht combineren met de eerste of de tweede mogelijkheid door de kinderen een mail te laten sturen aan het dier dat ze voor bovenstaande opdracht hebben gemaakt.

4.7 Drama

MATERIAAL

-
- knuffels van dieren die je kan vinden in de tuin bv. een eekhoorn, een egel, een vogeltje,...
 - klein attribuut om de personages te herkennen bv. laarzen of een petje voor het jurylid dat in het opvangcentrum werkt, een pruik, jurkje, halsketting of ... voor het jurylid dat een dier naar het opvangcentrum brengt.
-

Drama-oefening per twee: een jurylid speelt het kind dat in de tuin een diertje vond, het andere jurylid werkt in het opvangcentrum. Ze spelen wat er gebeurt als ze met hun diertje bij het opvangcentrum aankomen. Geef de kinderen wat vragen mee die ze kunnen gebruiken:

- Waar is het dier gevonden?
- Hoe lang heb je het dier al?
- Hoe gedraagt het dier zich?
- Wat vindt het dier fijn/niet fijn?
- Wat eet en drinkt het graag?
- Hoe wil je op de hoogte worden gehouden van hoe het met het dier gaat?
- Hoe gaat het er in het opvangcentrum aan toe?

Sommige kinderen zullen zich het veiligst voelen als ze het verhaal van Maantje naspelen. Anderen zullen graag zelf fantaseren. Vertel hen dat ze mogen kiezen uit deze mogelijkheden. Zo kunnen ze kiezen waar zij zich het veiligst bij voelen/wat zij het leukst vinden. Laat de juryleden ook kiezen of ze hun toneel voor de hele groep willen doen of liever niet.

5. VERDER LEZEN

- De kleine walvis / Benji Davies (Luitingh-Sijthoff, 2016) – prentenboek, afscheid en verlies, dieren, gevoelens
- Tim de kleine boswachter / Jan Paul Schutten (Volt, 2020) – Kortverhalen, dieren, natuur en milieu
- Pup en Kit / Edward Van de Vendel (De Eenhoorn, 2018) – eerste lezers, vriendschap, dieren
- Die eland is van mij / Oliver Jeffers (Hoogland & Van Klaveren, 2017) – prentenboeken, dieren, grappig, vriendschap

Bijlages

- Bijlage 1 & 2
-

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Ga naar www.deleesjury.be, klik op 'Lezen' en dan op de juiste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.

Bijlage 2: Mail

Aan: _____ (naam van het dier)

Onderwerp: _____

Van: _____ (naam van de schrijver of schrijvers)
